

Medikal Turizm Verileri ve İstatistikleri: Gelişmekte Olan Ülkelerin Yükselişi ve Türkiye (Medical Tourism Data and Statistics: The Rise of Developing Countries and Turkey)

**

* Özge BÜYÜK^a , Gülşah AKKUŞ^a

^a İzmir Katip Celebi University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, İzmir/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 03.02.2024

Kabul Tarihi: 28.06.2024

Anahtar Kelimeler

Medikal turizm

Medikal turist

Sağlık turizmi

Öz

Sağlık turizmi şemsiyesi altında hem tıbbi prosedürleri hem de turizm aktivitelerini kapsayan bir kavram olarak değerlendirilen medikal turizm, sınır ötesi sağlık arayışı ve seyahat olgusunu birleştirerek gelişmekte olan ülke ekonomileri için önemini arttırmakta ve hızla büyümektedir. Bu turizm türü için tercih edilen destinasyonlar, finansal getirilerini artırmanın yanı sıra turizm ve sağlık sektörlerini de geliştirme potansiyeline sahip olmaları nedeniyle pazardaki rekabeti yükseltmektedir. Bu çalışmanın amacı, günümüzde popüler bir hal alan medikal turizmin kapsamlı tanımını, gelişimini, dünyada ve Türkiye’deki durumunu, turist profillerini irdelemek ve rekabetçi ülkelerin etkinlikleri ile ön plana çıkan yönlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın katkı sunmayı amaçlayan özgün yanları arasında, kapsamlı literatür taraması sonucunda ön plana çıkan tedavi türlerinin ve fiyat farklarının karşılaştırılması, Türkiye’nin de yer aldığı rekabet eden oyuncuların hangi medikal turistlerce öncelikli olarak tercih edildiklerinin ve henüz yeni bir kavram olan medikal turist tipolojisi ile bu turistlerin motivasyon unsurlarını betimsel olarak ortaya koyması yer almaktadır.

Keywords

Medical tourism

Medical tourist

Health tourism

Abstract

Medical tourism, a concept that encompasses both medical procedures and tourism activities under the umbrella of health tourism, is rapidly growing and gaining importance for developing country economies by combining the search for cross-border healthcare and travel. Destinations favored for this type of tourism are intensifying competition in the market due to their potential to not only enhance financial gains but also foster the development of the tourism and healthcare sectors. This study aims to examine the comprehensive definition, development, global and Turkish status, tourist profiles of medical tourism, which has become popular nowadays, and to highlight the effective activities and prominent aspects of competitive countries. Among the original aspects of the study that contribute to the literature are the comparison of treatment types and price differences that emerged as a result of a comprehensive literature review, the identification of which competing players, including Turkey, are preferred by which medical tourists, and the descriptive presentation of medical tourist typology, a relatively new concept, and the motivational elements of these tourists.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Corresponding Author

E-mail: ozgebuyuk@comu.edu.tr (Ö. Büyük)

** Bu çalışma Öğr. Gör. Özge BÜYÜK tarafından, Doç. Dr. Gülşah AKKUŞ danışmanlığında, İzmir Katip Celebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı’nda hazırladığı “The Role of Destination Image And Social Media Interaction on Medical Tourists’ Intention to Visit Turkey” isimli doktora tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Sağlık hizmetlerinin gelişmesi ve küreselleşmesi, medikal turizm adı verilen bir turizm türünün ortaya çıkmasına ve büyük bir ivme kazanarak büyümesine neden olmuştur. Bu durum, gelişmekte olan ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olmanın yanı sıra küresel sağlık ve turizm sistemleri için de bir dönüşüm fırsatı sunmaktadır. Pek çok destinasyon, bu alanda yasal düzenlemeler yaparak ve stratejik planlar oluşturarak değişime ve giderek artan rekabete ayak uydurmaya çalışmaktadır (Heung vd., 2011). Öyle ki tercih edilen medikal destinasyonlar, yüksek gelir elde ederek ekonomilerini büyütmede, tıbbi tesislerinin sayısını, medikal prosedürlerinin ve yetişmiş sağlık çalışanlarının kalitesini arttırmaktadır (Connell, 2011).

Her yıl ortalama 14 milyon insanın seyahat ettiği küresel medikal turizm pazarı, 2023'te 24,14 milyar ABD doları gelir üretmiştir. Bu gelirin yılda %21,4'lük büyüme oranı ile 2028'e dek 53,51 milyar ABD dolarına, 2032'ye dek ise 137,71 milyar ABD dolarına çıkacağı tahmin edilmektedir (Fortune Business Insights, 2024). Dolayısıyla, ilgili pazardaki gelişmeleri ve trendleri takip etmek, rekabetçiliği ve medikal turist davranışlarını anlamak sektöre yatırım yapan girişimciler ve politika belirleyiciler için faydalı olacak, pazarlama ve destinasyon geliştirme stratejileri için önemli bilgiler sunacaktır. Bu çalışmanın amacı, medikal turizmin karmaşık dinamiklerini incelemek, ön plana çıkan tedavi türlerini, fiyat farklarını, turist profillerini, motivasyon unsurlarını, rekabetçi ülkelerin etkinliklerini ve öne çıkan yönlerini karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koymaktır. Türkiye, küresel medikal turizm pazarında önemli oyuncular arasında gösterilmektedir (IHRC, 2020-2021). Bu çalışmanın, Türkiye'deki ve dünyadaki medikal turizm gelişimine dair ikincil verileri karşılaştırmalı olarak ortaya koyması açısından literatüre özgün bir katkı sağlayacağı, bu alanda yapılacak araştırmalara ışık tuttuğu düşünülmektedir.

Sağlık Turizminden ve Sağlıklı Yaşam Turizminden Ayrılan Yönleriyle Medikal Turizm Kavramı

Sağlık turizmi, zihin ve beden sağlığının korunması, geliştirilmesi veya geri kazanılması amacıyla yapılan organize seyahatleri ifade etmektedir. Bu turizm türü, bir turistik tesisin veya destinasyonun sağladığı düzenli ve organize turistik olanakların yanı sıra bir dizi sağlık hizmeti sunarak turist çekme girişimi olarak açıklanmaktadır (Carrera & Bridges, 2006). Sağlık turizmi, medikal turizm ve sağlıklı yaşam (wellness) turizmini kapsayan şemsiye kavramdır. Sağlıklı yaşam turizmi, doğal kaynakları ve sağlığı destekleyen tamamlayıcı dinlence, eğlence hizmetleri aracılığıyla iyi ve esenlikli olma halini oluşturmak veya güçlendirmek; medikal turizm ise sağlık ve turizm profesyonellerinden bir arada hizmet almak suretiyle tıbbi müdahalelere ulaşmak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Connell, 2006; Smith & Puczkó, 2009). Medikal turizm, bireylerin cerrahi müdahale geçirmek, tedavi olmak veya tedavilerinin öncesinde-sonrasında gerekli olan rehabilitasyon sürecini tamamlamak amacıyla, yaptıkları faaliyetleri de içermektedir. Tıbbi hizmetleri tüketmek için yabancı bir ülkeye seyahat eden medikal turistler, daha düşük ücretli tıbbi alternatiflerden faydalanmak gayesi ile nispeten daha hızlı ve yüksek kaliteli operasyonları içeren seyahatler gerçekleştirmektedirler. Bazı ülkelerde yasalar nedeni ile gerçekleştirilemeyen kürtaajlar, organ nakilleri, deneysel aşamada olması nedeni ile yapılamayan kök hücre tedavileri, üreme prosedürleri veya fiyatları yüksek olduğu için ulaşılamayan dental uygulamalar vb. tedavilerin başka ülkelerde gerçekleştirilmek istenmesi sebebiyle de gündeme gelen medikal turizm hareketleri (Burkett, 2007), zamanla kendi içinde de dental turizm, kanser turizmi, organ nakli turizmi, geriatik turizm, tüp bebek olarak da bilinen "In Vitro Fertilization" (IVF) turizmi ve üreme turizmi gibi alt kategorilere ayrılmaya başlamıştır (Ghods & Nasrollahzadeh, 2005; Bergmann, 2011; Chuang vd., 2014; Yıldız & Khan, 2016; Büyük & Akkuş, 2022a; Büyük & Akkuş, 2022b). Turizm endüstrisi için önemli ve gelişmekte olan

pazarlarından biri olma (Cormany & Baloglu, 2011) yolunda ilerleyen medikal turizm, akademik alanda da çalışmalara konu olmaya başlamıştır. Bu bağlamda medikal turizmle ilgili şu ana kadar yürütülen çalışmalar: aracı ve kolaylaştırıcılar (Peters & Sauer, 2011), destinasyon imajı ve destinasyon seçimini etkileyen faktörler (Hanefeld vd., 2015), dijital haberleşme web tabanlı gelişmeler (Glover vd., 2015), işgücü (Mitsenko & Riznyk, 2022), memnuniyet ve hizmet kalitesi (Manaf vd., 2015), rekabet (Mawlood, 2020), ziyaret niyeti (Na vd., 2016), tıbbi teknoloji uygulamaları (Chaulagain vd., 2021), turist deneyimleri (Ben vd., 2011), motivasyon (Alnakhi vd., 2019), sadakat (Moliner, 2009) konularında yoğunlaşmaktadır. Bunlar arasında medikal turist profilleri ve medikal turizm ile ilgili ölçek geliştirmeye odaklanan çalışma sayısının sınırlı olduğu (Cham vd., 2021; Alp, 2022), var olanların ise yoğunluklu olarak kavramsal yapı ve yapısal gelişim ile (Gümüş & Büyük, 2008; Connell, 2013a) bazı destinasyonlardaki uygulamalar ve vaka örneklerine (Pan & Chen, 2014; Garrido, 2023) odaklandığı tespit edilmiştir.

Medikal Turizmin Tarihi Gelişimi

Antik Yunan, Roma ve Sümer uygarlıklarında, termal sulara dayanan tedaviler ve belirli dini uygulamaların ve ritüellerin terapötik etkileri olduğu ön kabulü ile yapılan seyahatler, tarihi 5000 yıl öncesine dayanan Hindistan kökenli Yoga, Ayurveda ve Çin kökenli Akupunktur gibi alternatif yöntemlerle zaman içinde gelişmiştir (Kamilova vd., 2022). Neolitik dönemlerde İngiltere'deki Stonehenge Anıtı'nın, insanların şifa bulmak, doğurganlığı arttırmak için yolculuk ederek, ziyarette buldukları bir merkez olduğu bilinmektedir (Epundu vd., 2017). 17 ve 18. yüzyıllarda aralarında Montaigne gibi ünlü düşünürlerin de olduğu üst sosyal sınıftan gezginler, gut hastalığına, çeşitli cilt ve karaciğer rahatsızlıklarına çare aramak için seyahat etmişlerdir (Badulescu & Badulescu, 2014). 1990'lardan sonra tedavi amaçlı seyahatlerin yaygınlaşmasıyla medikal turizm ayrımı ortaya çıkmıştır. Günümüzdeki teknolojik ilerlemeler, küreselleşme ve ulaşım imkanlarındaki gelişmeler medikal turizmin giderek büyüyen sektör haline gelmesini sağlamıştır. Bu gelişime, özellikle dental, tüp bebek, kanser, kalp ve estetik cerrahi gibi belli başlı tedaviler öncülük etmiştir (Cohen, 2008; Connel, 2013b). Medikal turizmin kronolojik gelişimi incelendiğinde, eski ve yeni usul olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Eski usul medikal turizmde bireyler, yüksek fiyatlar ödeyerek gelişmiş ülkelere sağlık hizmeti almışlardır. Ancak Asya ve Latin Amerika devletlerinin ucuz ve dünya standartlarında sağlık hizmetleri vermeye başlamasıyla yeni usul medikal turizm anlayışı gündeme gelmiş ve böylece gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru bir turizm hareketi başlamıştır. Dolayısıyla günümüzde medikal turizm düşük ve orta gelirli hükümetler ve özel sektör aktörleri tarafından potansiyeli yüksek bir ekonomik büyüme motoru olarak benimsenmektedir (Mishra & Sharma, 2021). Medikal turizm sektöründe yaşanan tüm bu gelişmeler, literatürde yer alan çeşitli çalışmalarda farklı nedenlere bağlanmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 1 tüm bu gelişim nedenlerini bir arada vermektedir.

Tablo 1. Medikal Turizmin Gelişmesinin Nedenleri

MEDİKAL TURİZMİN GELİŞİM NEDENLERİ	
▪ Bakım standartlarında iyileşme	▪ Mahremiyet & anonimlik
▪ Döviz kurları arasındaki farklar nedeni ile ortaya çıkan maliyet avantajları	▪ Kültürel, dini sebepler veya ortak dil konuşulması nedeni ile hissedilen aşinalık
▪ Tıbbi bakımı tatil fırsatı ile birleştirme imkânı	▪ Satın alınabilirlik (maliyet) imkanlarının artması
▪ Hızla gelişen teknolojinin sağladığı tıbbi imkanlar, iletişim (internet-sosyal medya), ulaşım kolaylıkları	▪ Kalitenin artması ve farklı destinasyonlarda var olan uzmanlaşmanın stratejik avantaj oluşturması
▪ Talep edilen tıbbi prosedürün kaynak ülke sağlık ve sigorta sistemi tarafından karşılanmaması	▪ Talep edilen tıbbi prosedürün kaynak ülkede öncelikli görülmemesi

Tablo 1. Medikal Turizmin Gelişmesinin Nedenleri (devamı)

▪ Talep edilen tıbbi prosedürün kaynak ülkede olmaması	▪ Talep edilen tıbbi prosedürün kaynak ülkede uzun bekleme süreleri gerektirmesi
▪ Talep edilen tıbbi prosedürün kaynak ülkede onaylanmaması (yasal veya etik sebepler)	▪ Hastane akreditasyonlarının (Joint Commission International-JCI) öneminin ve sayısının artması
▪ Tıbbi bakımın kanıtlanmış güvenlik kayıtları	▪ Uluslararası seyahatin karşılaştırmalı kolaylığı
▪ Ulaşılabilirlik	▪ Uzmanlık (hekimlerin deneyimleri)
▪ Elektronik iletişim ve pazarlama sisteminin gelişimi	▪ Varlıklı baby boomers kuşağının yaşlanması

Kaynak: Araştırmacı tarafından literatürden derlenerek hazırlanmıştır (Borman, 2004; Carrera & Bridges, 2006; Connell, 2006; Klaus, 2006; Bookman & Bookman, 2007; Forgione & Smith, 2007; Herrick, 2007; Horowitz ve diğ., 2007; Turner, 2007; Gray & Poland, 2008; Reed, 2008; York, 2008; Lunt & Carrera, 2010; Connell, 2011; Yu ve diğ., 2011; Hudson & Li, 2012; Hanefeld ve diğ., 2015; Yıldız & Khan, 2016).

Tablodan da görüleceği üzere medikal turizm, uluslararası ulaşımın kolaylaşması, maliyetlerinin düşmesi, uçuş imkanlarının çeşitlenmesi vb. (Yıldız & Khan, 2016) nedenlerle her geçen gün daha ulaşılabilir hale gelmektedir. Medikal turizm pazarının gelişimine etki eden diğer sebepler arasında internetin yaygınlaşması da yer almaktadır. İnternet, medikal turizm pazarının reklam ve tanıtım faaliyetlerinde sınırlar ötesi bir rol oynayarak pazarlama faaliyetlerini kolaylaştırmıştır (Manaf vd., 2015).

Medikal Turist Tipolojileri ve Motivasyonları

Medikal turist, literatürde tanımlanan turist tipleri arasında henüz yeni bir kavramdır ve sınırlı sayıda araştırmaya konu olmuştur (Cohen, 2008; Wongkit & McKercher, 2013; Angela vd., 2020). Kavram, daha uygun kalite ve fiyata sağlık hizmetine ulaşmak için başka bir ülkeye seyahat eden bireyler için (Edelheit, 2008) kullanılmaktadır. Medikal turistler, sınır ötesi tedavilere, tıbbi bakıma ve cerrahi operasyon imkanlarına erişmek amacıyla seyahat etmektedirler (Johnston vd., 2010). Ancak, bu gezginlerin turist kategorisine alınabilmesi için turistik mal ve hizmetlerden yararlanma şartı da bulunmalı, tıbbi ihtiyaçları için seyahat ederken; konaklama, gezi vb. tamamlayıcı turizm hizmetlerinden de faydalanmaları gerekmektedir. Dolayısıyla medikal amaçlarla bulunulan destinasyonlarda ulaşılamayan barınma, beslenme, eğlence vb. ihtiyaçlar, turizm davranışının ortaya çıkmasında itici ve belirleyici faktörler arasında yer almaktadır (Büyük, 2023b; Rızaoğlu, 2012). Buna göre herhangi bir tedavi amacı gütmeyen yalnızca tatil amaçlı turizm faaliyetlerine katılan bireyler “turist”, seyahatleri esnasında tedavi görmek durumunda kalan bireyler “tedavi gören turist”, hem medikal tedavilerden hem de turizm faaliyetlerinden aynı anda faydalanan bireyler ise “medikal turist” olarak tanımlanmaktadır (Cohen, 2008). Çoğunlukla tüp bebek, çeşitli estetik operasyonlar, saç ekimi gibi acil olmayan tıbbi prosedürlere ulaşmak amacı ile seyahat eden bu turistlerin, tedavi ihtiyaçlarına göre şekillenmekle birlikte konaklama süreleri diğer turistlerden daha uzun olabilmektedir ve genellikle refakatçilik yapabilecek bir başka kişi ile seyahat etmektedirler (Whittaker, 2008; Smith & Puczko, 2009; Chuang vd., 2014). Aşağıdaki Tablo 2 sınırlı sayıda olmakla birlikte çeşitli araştırmalarda kavramsallaştırılan medikal turist tipolojilerini bir arada vermektedir.

Tablo 2. Medikal Turist Tipolojileri

TİP	ÖZELLİK	TEMEL MOTİVASYON
Son Moda	Daha çok fiziksel görünümünü daha çekici hale getirme arzusu ile seyahat etmektedir. Çeşitli estetik müdahaleler ve operasyonlar yaptırma amacı taşırlar. Fazla para harcarlar. Tekrar ziyaret niyetleri yüksektir.	Estetik ve kozmetik tedavilerden faydalanmak
İhtiyatlı	Tıbbi anlamda geçmişlerinde olumsuz deneyimlere sahip oldukları için daha kaliteli ve güvenilir sağlık hizmeti almak amacı taşırlar. Para harcama konusunda özgür hissederler. Tekrar ziyaret niyetleri yüksektir.	Kaliteli ve güvenilir sağlık hizmeti almak
Adanmış	Seyahatlerinin tek amacı sağlık hizmeti almaktır. Tedavi planlarını önceden detaylı şekilde yaparlar. Gerekirse tekrar ziyaret etme konusunda tereddüt etmezler. Rehberlik isterler.	Sağlık hizmeti almak
Tereddütlü	Öncelikli seyahat amaçları sağlık hizmeti almaktır, ancak tatil de yapmak isterler. Tedavileri ile ilgili ayrıntılara medikal turizm destinasyonuna gittikten sonra karar vermeyi tercih ederler.	Sağlık hizmeti almak ve tatil yapmak
Tatil Hastası	Seyahatlerine esas amaç olarak tedavi olmayı hedefleyen ve bu esnada da turistik diğer imkanlardan da yararlanarak tatil yapan kişilerdir. Rehberlik isterler.	Sağlık hizmeti almak ve tatil yapmak
Tatilci	Öncelikli amaçları zevk için seyahat etmektir, ancak bu arada da tedavi olmayı hedeflerler. Tatilleri ve alacakları tedavi ile ilgili detaylı planlamalarını önceden yapmışlardır. Fiyat ile ilgili duyarlılıkları yüksektir.	Tatil yapmak ve sağlık hizmeti almak
Gerçek	Seyahat ve tatil deneyimleri ile medikal hizmet alımını aynı anda gerçekleştirirler.	Tatil yapmak ve sağlık hizmeti almak
Fırsatçı	Öncelikli olarak zevk için seyahat etmek isterler ve tedavileri ile ilgili önceden planlama yapmazlar. Alacakları sağlık hizmetine, destinasyona varduktan sonra karar vermeyi tercih ederler. Kültürel ve coğrafi yakınlık, düşük maliyet gibi faktörlerden etkilenirler.	Tatil yapmak ve uygun fiyatlı ve kolay erişilebilir sağlık hizmeti almak

Kaynak: Araştırmacı tarafından literatürden derlenerek hazırlanmıştır. (Cohen, 2008; Wongkit & McKercher, 2013; Angela vd., 2020).

Tabloya göre, “son moda” ve “ihtiyatlı” (Angela vd., 2020) medikal turistler, medikal turizm destinasyonları için en değerli segmentlerdir. Bu turistler genellikle daha fazla para harcamaktadırlar ve tekrar ziyaret olasılıkları bulunmaktadır. “Adanmış” ve “tereddütlü” (Wongkit & McKercher, 2013) medikal turistler, tedavileri konusunda daha fazla bilgiye ve rehberliğe ihtiyaç duymaktadırlar. “tatil hastası” (Cohen, 2008) ve “tatilci” (Wongkit & McKercher, 2013) medikal turistler, medikal turizm destinasyonlarının sunduğu tatil imkanlarından daha fazla yararlanmak isterler. “Fırsatçı” (Wongkit & McKercher, 2013) medikal turistler, fiyat ve erişim konusunda daha duyarlıdırlar. Tüm medikal turistlerin temel seyahat nedenleri, kaliteli, güvenilir ve kolay ulaşılabilir sağlık hizmeti almak ve tatil yapmaktır. İlgili turistlerin seyahat tercihlerini ve motivasyonlarını anlamak için medikal turist tipolojilerinin ayrı ayrı analiz edilmesinde fayda vardır. Bununla birlikte medikal amaçlar ile seyahat eden turistlerin pek çok motivasyon unsuru olduğu bilinmektedir (Smith & Forgione, 2007; Cohen, 2008; Cortez, 2008; Hudson & Li, 2012). Medikal turistlerin motivasyonlarını anlamak ve doğru analiz etmek destinasyonların pazarlama ve tanıtım stratejileri açısından önem taşımaktadır. Bu motivasyonlar, genel olarak maliyet, bekleme süresi, kalite, kültürel deneyim, coğrafi yakınlık, yasal düzenlemeler, tıbbi teknoloji ve uzmanlık, turistik olanaklar, sigorta kapsamı gibi faktörleri içermektedir. Aşağıda yer alan Tablo 3’te literatürde yer alan medikal turizme katılım motivasyonları ve nedenleri bir arada verilmektedir.

Tablo 3. Medikal Turizm Katılım Motivasyonları

MOTİVASYON	NEDEN	KAYNAKLAR
Akreditasyon	Güvenilir ve denetlenmiş, standartlara uygun sağlık hizmeti alma imkanı	Turner, 2007; Wong vd., 2014; Collins vd., 2019; Donahue & Vanostenberg, 2000; JCI, 2023.
Bekleme Süresi	Daha kısa bekleme sürelerinde tedavi olma imkanına sahip olma	Garcia-Altes, 2005; Cohen 2008 Cortez, 2008; İçöz, 2009; Büyük & Akkuş, 2022a.
Coğrafi Yakınlık	Daha kolay ve hızlı ve düşük maliyetli seyahat edebilme imkanı	Gupta vd., 1998; Cohen, 2008; Cormany & Baloğlu, 2011; Sun, 2018; TUİK, 2023.
Hukuki Düzenlemeler	Yasal kısıtlamalar nedeniyle bazı ülkelerde yasak olan tedavilere ulaşabilme	İçöz, 2009; Hudson & Li, 2012; Hanefeld vd., 2015.
Kalite	Daha yüksek kaliteli sağlık hizmeti alma imkanı	Cohen, 2008; Khan & Alam, 2014.
Kültürel Deneyim	Yeni bir kültür keşfetme imkanı; egzotik deneyimler yaşama	Chanda, 2001b; Noree vd., 2015; Yan, 2020.
Kültürel Yakınlık	Benzer ve tanıdık bir kültüre sahip medikal turizm destinasyonunda kendini daha rahat hissetme dil-din gibi sorunlarla karşılaşmama	Gupta vd., 1998; Crooks, 2011.
Maliyet	Daha uygun fiyatlı tedavilere erişim	Connell, 2006; Burkett, 2007; Ben vd., 2011; Yeah vd., 2013; OECD, 2021; TUİK, 2023.
Sigorta Kapsamı	Kimi ülkelerde tedavilerin sigorta kapsamında değerlendirilmesi	Burkett, 2007; Yıldız & Khan, 2016; Alp, 2022.
Tıbbi Teknoloji ve Uzmanlık	Belirli bir tedavide uzmanlaşmış sağlık personeline veya tıbbi teknolojiye erişim	Smith & Forgione, 2007; Whittaker, 2008; Büyük & Akkuş, 2022a; Büyük & Akkuş, 2022b.
Turistik Olanaklar	Sağlık hizmetlerine erişimin yanı sıra tatil yapma	Peters & Sauer, 2011; Şahbaz vd., 2012; Rezaee & Mohammadzadeh, 2016.

Kaynak: Araştırmacı tarafından literatürden derlenerek hazırlanmıştır. (Gupta ve diğ., 1998; Donahue & Vanostenberg, 2000; Chanda, 2001b; Garcia-Altes, 2005; Connell, 2006; Burkett, 2007; Smith & Forgione, 2007; Turner, 2007; Cohen 2008; Cortez, 2008; Whittaker, 2008; İçöz, 2009; Ben ve diğ., 2011; Cormany & Baloğlu, 2011; Crooks, 2011; Peters & Sauer, 2011; Hudson & Li, 2012; Şahbaz ve diğ., 2012; Yeah ve diğ., 2013; Khan & Alam, 2014; Wong ve diğ., 2014; Hanefeld ve diğ., 2015; Noree ve diğ., 2015; Rezaee & Mohammadzadeh, 2016; Yıldız & Khan, 2016; Sun, 2018; Collins ve diğ., 2019; Yan, 2020; OECD, 2021; Alp, 2022; Büyük & Akkuş, 2022a; Büyük & Akkuş, 2022b; JCI, 2023; TUİK, 2023)

Tablodan da görüleceği üzere maliyet, medikal turistlerin en önemli motivasyonlarından biridir (Connell, 2006). Diğer yandan birçok medikal turist, daha kısa bekleme süreleri ve daha yüksek kalitede sağlık hizmeti istedikleri için seyahat etmektedir. Seyahatleri esnasında turistik aktivitelere katılmak ve çeşitli kültürel deneyimler yaşamak da kimi medikal turistler için önemli motivasyon unsurları arasında yer almaktadır (Rezaee & Mohammadzadeh, 2016).

Medikal Turizmde Ön Plana Çıkan Destinasyonlar ve Türkiye

Medical Tourism Association'a göre Türkiye, tıbbi nedenlerle tercih edilen ülkeler arasında 3. sırada yer almaktadır. 2016 ve 2017'de tüm dünyada medikal nedenlerle yapılan seyahatlerin %40'ı ABD'ye, %16'sı Almanya'ya yapılırken, %12'si Türkiye'ye gerçekleşmiştir (Global Buyers Survey, 2016-2017). Uluslararası Sağlık Araştırma Merkezi'nin hazırladığı Medikal Turizm Endeksi-MTI, Avrupa'daki toplam 46 ülke arasında Türkiye'yi %63,91 puanla 8. sıradaki medikal turizm destinasyonu olarak göstermektedir (IHRC, 2020-2021). Ülkenin ön plana çıktığı tedaviler arasında aşağıda verilen Tablo 4'te de görüleceği gibi tüp bebek, kanser tedavisi, nöroşirurji, oftalmoloji, dental, kardiyak ve ortopedik rahatsızlıklar, estetik cerrahi, organ nakli, saç ekimi vb. prosedürler yer almaktadır.

Tablo 4. Medikal Turizm Destinasyonlarında Uygulanan Tedaviler ve Turist Kabul Ettikleri Bölgeler

ÜLKE	VERİLEN TIBBİ HİZMET	TURİST KABUL EDİLEN ÜLKELER
ABD	Gelişmiş tüm tedaviler	Tüm dünya
Almanya	Onkoloji, kalp ameliyatı, hematoloji, beyin cerrahisi, ortopedi, IVF, HIV	Tüm dünyadan yaklaşık 170 ülke
Arjantin	Göz ameliyatları, estetik cerrahi, diş, IVF	ABD, Bolivya, Peru, Paraguay
Brezilya	Kozmetik cerrahi	ABD
Çin	Organ nakli, estetik cerrahi, dental	Endonezya, Filipinler, Vietnam, ABD, Japonya, Kanada, İngiltere, Malezya Avustralya,
G. Kore	Ortopedi, dermatoloji, onkoloji, estetik cerrahi, dahiliye, oftalmoloji	Çin, Rusya, Vietnam, Kazakistan, Özbekistan Kamboçya
Hırvatistan	Kalp cerrahi, ortopedi, dental, estetik cerrahi gastroenteroloji hematoloji, onkoloji, organ nakli, FTR,	Bangladeş, Irak, Nijerya, Kenya, Pakistan, ABD, Kanada, Avrupa
Hindistan	Kalp ameliyatları, nefroloji, üroloji, göz, endokrinoloji diz ve kalça protezleri, elektif ve kozmetik cerrahi, nöroloji, organ nakli, kanser, dental, kısırlık	ABD, Orta Doğu Ülkeleri, Umman, BK, Bangladeş, Nepal, Sri Lanka
İngiltere	Psikiyatri	AB Ülkeleri
İspanya	Pediyatrik onkoloji, beyin cerrahisi, onkoloji, ortopedi, hematoloji, estetik cerrahi	BK, Fransa, ABD, Yakın Doğu
İsrail	Onkoloji, nöroşirurji, IVF, kısırlık, tüp bebek, yüksek riskli gebelikler	BDT Ülkeleri
İsviçre	Kas-iskelet sistemi, solunum organları, kalp ve dolaşım organları hastalıkları, metabolik ve mide-bağırsak hastalıkları, cilt hastalıkları, akciğer, kadın hastalıkları	Brezilya, Çin, Hindistan, Orta Doğu, Rusya
Küba	Estetik cerrahi, dental, cilt hastalıkları, onkoloji	Arjantin, Ekvador, Malezya, Dominik Cumhuriyeti, Jamaika, ABD, Meksika, Barbados, Kanada, Hindistan, İsrail, Tayland, Singapur, Brezilya, Tayvan, Türkiye, Kosta Rika, G. Kore,
Macaristan	Dental, estetik cerrahi, göz omurga cerrahisi, jinekoloji	Almanya, Avusturya, İngiltere, Rusya, Sırbistan, Slovakya, Çekya, Polonya
Malezya	Kardiyotorasik cerrahi, genel tarama, estetik cerrahi, dental onkoloji, ortopedi cerrahisi, rehabilite edici tıp, doğum, ağrı yönetimi	Endonezya, Bangladeş, Yeni Zelanda, Avustralya, Endonezya, Japonya, Orta Doğu, Singapur, Hindistan, Çin, ABD, Filipinler, B.K. Sumatra,
Meksika	Estetik cerrahi, dental, oftalmoloji, IVF	ABD, Çin, Fransa, Almanya, Japonya
Singapur	Karaciğer, kök hücre tedavisi, organ nakli	BAE, Japonya, ABD, İngiltere, Endonezya, Kuveyt, Bahreyn
Tayland	Cinsiyet değişikliği cerrahisi, tıbbi bakım, estetik cerrahi, kalp, ortopedi, onkoloji, plastik cerrahi, dental, oftalmoloji, AIDS, doğum	ABD, Kanada, Orta Doğu, Avrupa, Vietnam, Laos, Japonya, İngiltere, Avusturalya, Brunei, Singapur, Tayvan, Pakistan, Çin, Bangladeş
Tunus	Estetik cerrahi, göz, dental	Libya, Cezayir, Fransa, Belçika, Orta Doğu Ülkeleri, K. Afrika
Türkiye	Tüp bebek, kanser tedavisi, nöroşirurji, oftalmoloji, dental, kardiyak ve ortopedik rahatsızlıklar, estetik cerrahi, organ nakli (böbrek, karaciğer, pankreas), saç ekimi,	Rusya, Hollanda, K. Afrika, Almanya, Azerbaycan, Bulgaristan, K. Amerika, AB Ülkeleri, İran, Irak, Fransa, Kıbrıs, Avusturya, Gürcistan, Norveç, Orta Doğu,
Ukrayna	Kök hücre tedavisi, kalp dental, tedavisi, oftalmoloji, estetik cerrahi	Avrupa, İsrail, İspanya, İtalya, Bahreyn, Suudi Arabistan, Irak,

Kaynak: Araştırmacı tarafından, literatürden derlenmiştir. (Huff-Rousselle vd., 1995; Chanda, 2001a; Neelankantan, 2003; Connell, 2006; Turner, 2008; Smith, 2008; Balaban & Marano, 2010; Peters & Sauer, 2011; Hudson & Li, 2012; Barca vd., 2013; Casanova & Sutton, 2013; Lunt vd., 2013; Jónás-Berki vd., 2015; Manaf vd., 2015; Vindrola-Padros, 2015; Yıldız & Khan, 2016; Akbolat & Deniz, 2017; Kim vd., 2019; Dang vd., 2020; Mawlood, 2020; Cham vd., 2021; Chaulagain vd., 2021; Arrijoa Castrejón vd., 2023; MTHC, 2022; TUIK, 2023.

Tablo 4'te dünya üzerinde sıklıkla tercih edilen medikal destinasyonlar ve ziyaretçi kabul ettikleri bölgeler ayrıntılı olarak gösterilmektedir. Buna göre Küba, kanser tedavisinde; Tayland, cinsiyet değişimi operasyonlarında;

Singapur, karaciğer nakillerinde özellikle tercih edilmektedir (Connell, 2006). Bu destinasyonlar arasında Almanya, Arjantin, Brezilya, Çin, Güney Kore, İsrail, Küba, Tayland, Singapur ve Türkiye de yer almaktadır. Bu ülkelerde özellikle Güney Kore, yüksek iyileşme indeksleri ve kaliteli sağlık hizmetleriyle (Mawlood, 2020), Hindistan fiyat avantajlarıyla (Herrick, 2007), Türkiye ise hem maliyet hem de coğrafi avantajı ile öne çıkmaktadır (Büyük & Akkuş, 2022a; Hafizan vd., 2018).

Tablo 5. Milliyetlere Göre Toplam Medikal Turist Sıralaması (2018-2022)

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Milliyet	Sayı	Milliyet	Sayı	Milliyet	Sayı	Milliyet	Sayı	Milliyet	Sayı
1.	Vatandaş z.	124.513	Irak	115.948	Vatandaş z.	56.640	Vatandaş z.	120.346	Vatandaş z.	160.642
2.	Azerb.	71.838	Vatandaş z.	106.558	Birl. K.	50.433	Irak	61.041	Irak	129.822
3.	Alm.	36.850	Azerb.	59.215	Irak	31.534	Alm.	52.758	Alm.	94.035
4.	Birl. K.	30.436	Birl. K.	52.034	Fransa	21.803	Bulg.	44.365	Birl. K.	77.503
5.	Gürc.	18.168	Alm.	45.005	Alm.	20.873	Fran.	40.166	Bulg.	58.019
6.	İran	16.479	Gürc.	26.236	Bulg.	20.791	Birl. K.	38.544	Azerb.	57.242
7.	Hol.	15.172	İsp.	17.611	Hol.	14.841	Azerb.	36.990	Fran.	53.069
8.	İsp.	15.035	ABD	15.869	Azerb.	14.406	Hol.	23.888	ABD	36.657
9.	Bulg.	10.122	İran	14.920	Rusya	13.217	İsp.	22.143	İtal.	33.564
10.	Fran.	9.688	Fransa	13.591	İtal.	13.138	İtal.	21.177	Hol.	26.406
	TOPLAM	594.851		701.046		407.423		670.730		1.258.382

Kaynak: (Araştırmacı tarafından TÜİK’den alınan verilerin analizi sonucunda oluşturulmuştur.)

Türkiye’yi 2018-2022 yılları arasında ziyaret eden turistlerin milliyetlerine göre dağılımları aşağıda verilen Tablo 5’te gösterilmektedir. Tablo 5’ten de görüleceği gibi Türkiye’de medikal turizm faaliyetlerine katılanlar en çok çifte vatandaş ziyaretçiler ile Irak, Azerbaycan, Birleşik Krallık ve Almanya vatandaşları olmuştur. Ziyaretçi sayısı 2018’de 594.851 iken, 2022’de 1.258.382’ye yükselerek yaklaşık olarak iki katına çıkmıştır. 2020 yılında COVID-19 pandemisi nedeniyle ziyaretçi sayısında düşüş gözlenmiş olmasına rağmen genel itibariyle Bulgaristan (+467%), İtalya (+158%), Birleşik Krallık (+155%), Almanya (+155%), Irak (+112%), gibi ülkelere gelen ziyaretçi sayısında önemli artışlar yaşanmıştır (TÜİK, 2023). Ülkenin rekabet avantajları arasında sayılan maliyet unsurunun daha ayrıntılı olarak değerlendirilmesi için aşağıda yer alan Tablo 6’ya bakmak faydalı olacaktır.

Tablo 6. Medikal Turizm Yapılan Ülkelerin Tedavi Fiyat Karşılaştırması

PROSEDÜR/ ÜLKE	ABD	KOSTA RIKA	KOLOMBİYA	HİNDİSTAN	ÜRDÜN	GÜNEY KORE	MEKSİKA	İSRAİL	TAYLAND	VIETNAM	MALEZYA	POLONYA	SİNGAPUR	MACARİSTAN	KÜBA	TÜRKİYE	İNGİLTERE
Anjiyoplasti	47.000	13.800	7.100	11.000	5.000	17.700	15.000	7.500	10.000	-	11.000	5.300	13.400	-	-	6.000	15.000
Diş İmplantı	2.500	800	1.200	1.100	900	1.350	950	1.200	1.720	-	2.636	953	2.700	650	-	1.500	4.000
Diz Bandı	14.000	9.450	8.500	7.300	7.000	10.200	6.500	17.300	11.500	-	8.150	6.700	9.200	-	-	8.600	-
Diz Protezi	48.000	12.500	7.200	8.500	9.500	17.500	14.650	25.000	14.000	8.000	8.000	8.200	16.000	-	-	10.400	17.000
Kalça Protezi	47.000	13.600	8.400	9.000	8.000	21.000	17.300	36.000	12.000	9.250	10.000	6.120	11.000	7.500	-	13.900	14.500
Kalça Yenileme	47.000	13.200	10.500	8.500	9.000	19.500	13.500	20.100	13.500	-	12.500	9.200	16.350	-	7.500	10.100	12.000
Kalp Baypası	123.000	27.000	14.800	10.000	14.400	26.000	27.000	28.000	13.000	-	9.000	14.000	20.000	-	-	13.900	13.921
Kalp Kap. Değ.	170.000	30.000	10.450	9.500	14.400	39.900	28.200	28.500	17.200	-	13.500	19.000	16.900	-	-	17.200	-
Katarakt (2 Göz)	3.500	1.700	1.600	1.500	2.400	-	2.100	3.700	1.800	-	3.000	750	3.250	-	-	1.600	5.000
Kornea (2 Göz)	17.500	9.800	-	2.800	5.000	-	-	-	3.600	-	-	-	9.000	-	-	7.000	-
Lasik (2 Göz)	4.000	2.400	2.400	1.000	4.900	1.700	1.900	3.800	2.310	1.720	3.450	1.850	3.800	-	-	1.700	2.500
Liposuction	5.500	2.800	2.500	2.800	1.400	2.900	3.000	2.500	2.500	3.000	2.500	1.800	2.900	-	-	3.000	5.000
Mastektomi	17.000	-	-	7.500	-	-	7.500	-	9.000	-	-	-	12.400	2.858	-	-	-
Meme İmplant	6.400	3.500	2.500	3.000	4.000	3.800	3.800	3.800	3.500	4.000	3.800	5.243	8.400	3.871	1.248	4.500	4.350
Meme Küçültme	5.200	-	-	2.500	-	-	3.000	-	3.750	-	3.343	3.146	8.000	3.490	1.668	-	5.075
Mide Baypası	35.000	12.900	12.200	11.000	7.500	10.900	11.500	24.000	16.800	-	13.000	11.069	20.000	-	-	13.800	-
Mide Tüpü	16.500	11.500	11.200	6.000	7.500	9.950	8.900	20.000	9.900	-	8.400	9.400	11.500	-	-	12.900	-
Rinoplasti	6.500	3.800	4.500	2.400	2.900	3.980	3.800	4.600	3.300	2.100	2.200	2.500	4.375	2.858	1.535	3.100	3.500
Spinal Füzyon	110.000	15.700	14.500	10.300	10.000	16.900	15.400	33.500	9.500	6.150	6.000	6.200	12.800	-	-	16.800	-

Tablo 6. Medikal Turizm Yapılan Ülkelerin Tedavi Fiyat Karşılaştırması (devamı)

Tummy Tuck	8.000	5.000	3.500	3.500	4.200	5.000	4.500	10.900	5.300	3.000	3.900	3.550	6.250	3.136	1.831	4.000	9.000
Tüp Bebek	12.400	-	5.450	2.500	5.000	7.900	5.000	5.500	4.100	-	6.900	4.900	14.900	-	-	5.200	-
Yüz Germe	11.000	4.500	4.000	3.500	3.950	6.000	4.900	6.800	3.950	4.150	3.550	4.000	440	-	-	6.700	12.000
Diş Kronu	385	-	-	180	-	-	300	-	243	-	250	246	400	322	-	-	330
Diş Beyazlatma	289	-	-	100	-	-	350	-	100	-	400	174	-	350	-	-	500
Saç Ekimi	13.610	-	-	3.350	-	-	3.201	-	5.758	-	-	5.646	-	3.600	-	2.675	8.050

Kaynak: (Araştırmacı tarafından literatürde yer alan verilerden derlenmiştir. Lunt vd., 2011; Medglobal Solution, 2020; Chaulagain vd., 2021; Eskapas, 2023; Medihair, 2023).

Kaynaklarda yer alan en yüksek fiyatlar seçilmiştir. Giderler yalnızca hastane, doktor ve tedavi ücretleridir. Ulaşım, konaklama, transfer, rehberlik vb. hizmetleri içermemektedir. Saç ekimi için 2.500 Graft bazında toplam maliyetler alınmıştır. Para birimi ABD dolarıdır. (\$)

Tablo 6'da 17 farklı ülkede 25 farklı tıbbi prosedürün fiyatları, literatürden derlenen veriler doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Buna göre kalça protezi, kalp baypası ve kalp kapağı değişimi gibi bazı prosedürler için en pahalı ülkelerin ABD, Japonya, Güney Kore ve İsviçre olduğu görülmektedir. Diş implantı, diz bandı ve diz protezi gibi bazı prosedürler için en ucuz ülkeler ise Hindistan, Tayland ve Meksika olmuştur. Türkiye, listelenen tüm prosedürler için ortalama fiyatlardan daha düşük fiyatlar sunan bir ülkedir. Özellikle meme implantı, meme küçültme ve mide baypass gibi prosedürler için Türkiye oldukça cazip bir destinasyondur. Aynı prosedür için fiyatlar ülkeler arasında önemli ölçüde değişmektedir. Örneğin, kalp baypası fiyatı ABD'de 123.000 USD iken Türkiye'de 13.900 USD'dir. Bu, yaklaşık 9 katlık bir fiyat farkıdır. İlgili durum, Türkiye'nin en önemli stratejik avantajlarının maliyet, kalite ve kültürel özellikler olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç

Medikal turizm, günümüzde küresel sağlık ve turizm sistemlerinde önemli bir dönüşüm potansiyeli sunan, hızla gelişen bir sektördür. Gelişmiş ülkelere doğru bir turizm hareketi olarak bilinen medikal turizm, düşük ve orta gelirli hükümetler ve özel sektör aktörleri tarafından potansiyeli yüksek bir ekonomik büyüme motoru olarak benimsenmektedir.

Medikal turizmin gelişiminde, internetin yaygınlaşması, maliyet avantajları, kültürel ve dini sebepler, tıbbi bakımın tatil fırsatı ile birleştirilmesi gibi faktörler etkili olmuştur. Medikal turistler, tıbbi ihtiyaçları için seyahat ederken aynı zamanda turizm hizmetlerinden de faydalanmaktadırlar. Özellikle son yıllarda daha hızlı ve düşük maliyetli tıbbi tedavi arayışı ile medikal turizm faaliyetine katılmakta olan medikal turistlerin motivasyonları arasında ayrıca, kalite, kültürel deneyim, coğrafi yakınlık, yasal düzenlemeler, tıbbi teknoloji ve uzmanlık, turistik olanaklar ve sigorta kapsamı gibi faktörler yer almaktadır.

Dünyada önde gelen medikal turizm destinasyonları arasında Almanya, Arjantin, Brezilya, Çin, Güney Kore, İsrail, Küba, Tayland, Singapur ve Türkiye yer almaktadır. Türkiye, coğrafi konumu, gelişmiş sağlık altyapısı, uygun fiyatlı ve kısa bekleme süresi sunan sağlık hizmetleri ve zengin tarihi ve kültürel mirasıyla medikal turizmde önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Ülke özellikle tüp bebek, kanser tedavisi, nöroşirurji, oftalmoloji, dental, kardiyak ve ortopedik rahatsızlıklar, estetik cerrahi, organ nakli ve saç ekimi gibi tedavilerde öne çıkmaktadır. Türkiye'de 2018-2022 arasında medikal turizm faaliyetlerine katılanlar en çok çifte vatandaş ziyaretçiler ile Irak, Azerbaycan, Birleşik Krallık ve Almanya vatandaşları olmuştur. Ziyaretçi sayısı 2018'de 594.851 iken, 2022'de 1.258.382'ye yükselerek yaklaşık olarak iki katına çıkmıştır. 2020 yılında COVID-19 pandemisi nedeniyle ziyaretçi sayısında

düşüş gözlenmiş olmasına rağmen genel itibariyle Bulgaristan, İtalya, Birleşik Krallık, Almanya ve Irak gibi ülkelerden gelen ziyaretçi sayısında önemli artışlar yaşanmıştır. Diğer yandan kalça protezi, kalp baypası ve kalp kapağı değişimi gibi bazı prosedürler için en pahalı ülkeler ABD, Japonya, Güney Kore ve İsviçre'dir. Türkiye, listelenen tüm prosedürler için ortalamadan daha düşük fiyatlar sunan bir ülkedir. Bu durum, Türkiye'nin bu alandaki potansiyelini ve çekiciliğini göstermektedir.

Türkiye'nin medikal turizmde sahip olduğu stratejik avantajları korunmalı ve geliştirilmelidir. Bu avantajlar arasında coğrafi konum, uygun fiyatlı sağlık hizmetleri, kısa bekleme süreleri, modern hastaneler, JCI akreditasyonuna sahip sağlık kuruluşları ve kalifiye sağlık personeli yer almaktadır. Devlet ve özel sektörün iş birliği içerisinde çalışarak medikal turizmin altyapısının geliştirilmesi, pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması ve yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Medikal turistlerin taleplerini karşılamak için sağlık hizmetlerinin kalitesinin ve çeşitliliğinin artması, yeni tıbbi teknolojilerin adaptasyonu ve uygulama süreçlerine dahil edilmesi ve sağlık personeline yönelik eğitimlerin artırılması gerekmektedir. Ayrıca, medikal turistlerin tanınması ve motivasyonlarının doğru anlaşılması ve analizi de destinasyonların pazarlama ve tanıtım stratejileri açısından önem taşımaktadır.

Medikal turistlerin motivasyonları oldukça çeşitlidir ve bu motivasyonlar destinasyonların pazarlama ve tanıtım faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Maliyet, medikal turistler için en önemli motivasyonlardan biri olsa da daha kısa bekleme süreleri, daha yüksek kalitede sağlık hizmeti, turistik olanaklar ve kültürel deneyimler de önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, destinasyonların pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinde bu farklı motivasyon türlerini göz önünde bulundurmaları ve hedef kitlelerine göre özelleştirilmiş stratejiler geliştirmeleri önemlidir.

Dolayısıyla araştırmacılara, hali hazırda bu alana dair sınırlı çalışma yapılmış olmasından yola çıkılarak, özellikle medikal turist tipolojilerinin tanımlanması için nitel ve nicel araştırmalar yapmaları ve Türkiye'nin medikal turizmde sahip olduğu stratejik avantajların tespiti ve geliştirilmesi yönünde çeşitli çalışmalar gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın etik ilkelere uygunluğunu sağlamak için İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu'nun 06/07/2023 tarihli ve 2023/13-04 nolu kararı ile etik onay alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Akbolat, M., & Deniz, N.G. (2017). Türkiye'de medikal turizmin gelişimi ve bazı ülkelerle karşılaştırılması. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 123-139.
- Alnakhi, W.K., Segal, J.B., Frick, K.D., Ahmed, S., & Morlock, L. (2019). Motivational factors for choosing treatment destinations among the patients treated overseas from the United Arab Emirates: results from the knowledge, attitudes, and perceptions survey 2012. *Tropical Diseases, Travel Medicine, and Vaccines*, 5(18), 1-10.
- Alp, G. (2022). *Medikal Turizm Destinasyon İmajı Ölçeği: Kavramsallaştırılması ve Deneysel Geçerliliğinin*

- Sağlanması*, (Unpublished doctoral dissertation). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Angela, J., Suryono, I.B., & Wijaya, S. (2020), Profiling Indonesian medical tourists: a motivation-based segmentation study. *Journal of Economics, Business, and Accountancy Ventura*, 23(2), 205-217.
- Badulescu, D., & Badulescu, A. (2014). Medical tourism: between entrepreneurship opportunities and bioethics boundaries: narrative review article. *Iranian Journal of Public Health*, 43(4), 406-415.
- Ben, H.Y., Hanqin, Z.Q., & Peter, P.Y. (2011). Motivations and experiences of mainland Chinese medical tourists in Hong Kong. *Tourism Management*, 32(11), 1125-1127.
- Bergmann, S. (2011). Fertility tourism: Circumventive routes that enable access to reproductive technologies and substances. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 36(2), 280-289.
- Bookman, M.Z., & Bookman, K.R. (2007). *Medical Tourism in Developing Countries*. New York: Palgrave Macmillan.
- Borman, E. (2004). Health tourism- where healthcare, ethics, and the state collide. *British Medical Journal*, 328, 60-61.
- Burkett, L. (2007). Medical tourism: Concerns, benefits, and the American legal perspective. *The Journal of Legal Medicine*, 28 (2), 223-245.
- Büyük, Ö., & Akkuş, G. (2022a). Kanser ve tıp turizmi: Turizm-onkoloji. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 5(Special Issue-1), 1-19.
- Büyük, Ö., & Akkuş, G. (2022b). Geriatrik-turizmin üçüncü yaş turizminden ayrılan yönleri ve fizik tedavi rehabilitasyon ve termal tedavilerle ilişkisi, *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 5(2), 112-131.
- Carrera, P.M., & Bridges, J.F. (2006). Globalization and healthcare: Understanding health and medical tourism. *Expert Review of Pharmacoeconomics and Outcomes Research*, 6(4), 447-454.
- Casanova, E., & Sutton, B. (2013). Transnational body projects: media representations of cosmetic surgery tourism in Argentina and the United States. *Journal of World-Systems Research*, 19(1), 57-81.
- Cham, T.H., Lim, Y.M., Sia, B.C., Cheah, J.H., & Ting, H. (2021). Medical tourism destination image and its relationship with the intention to revisit: A study of Chinese medical tourists in Malaysia. *Journal of China Tourism Research*, 17(2), 163-191.
- Chanda, A. (2001a). Medical tourism: A global overview. *International Journal of Health Care Quality Assurance*, 14(2), 60-69.
- Chanda, R. (2001b). Trade in Health Services, Working Paper Series, Paper No. 70, *Indian Council for Research on International Economic Relations*, <https://www.icrier.org/pdf/WP-RUPA.pdf>.
- Chaulagain, S., Jahromi, M.F., & Fu, X. (2021). Americans' intention to visit Cuba as a medical tourism destination: A destination and country image perspective. *Tourism Management Perspectives*, 40, 100900.
- Chuang, T.C., Liu, J.S., Lu, L.Y.Y., & Lee, Y. (2014). The main paths of medical tourism: from transplantation to

- beautification. *Tourism Management*, 45, 49-58.
- Cohen, E. (2008). Medical tourism in Thailand. *Augsb E-Journal*, 1(1), 24-37.
- Collins, A., Medhekar, A., Wong, H., & Cobanoglu, C. (2019). Factors influencing outbound medical travel from the USA. *Tourism Review*, 74(3), 463-479.
- Connell, J. (2006). Medical tourism: Sea, sun, sand and ... surgery. *Tourism Management*, 27(6), 1093-1100.
- Connell, J. (2011). A new inequality? Privatization, urban bias, migration, and medical tourism. *Asia Pac. Viewp*, 52(3), 260-271.
- Connell, J. (2013a). Contemporary medical tourism: Conceptualization, culture and commodification. *Tourism Management*, 34, 1-13.
- Connell, J. (2013b). Medical tourism in the Caribbean islands: A cure for economies in crisis? *Island Studies Journal*, 8(1), 115-130.
- Cormany, D., & Baloğlu, S. (2011). Medical travel facilitator websites: An exploratory study of web page contents and services offered to the prospective medical tourist. *Tourism Management*, 32(4), 709-716.
- Cortez, N. (2008). Patients without borders: The emerging global market for patients and the evolution of modern health care. *Indiana Law Journal*, 83(1), 3, <https://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol83/iss1/3>
- Crooks, V.A., Kingsbury, P., Snyder, J., & Johnston, R. (2010). What is known about the patient's experience of medical tourism? A scoping review. *BMC Health Services Research*, 10, 1-12.
- Dang, H., Nguyen, T., Wang, C., Day, J., & Dang, T. (2020). Grey system theory in the study of medical tourism industry and its economic impact. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(3), 961.
- Donahue, K. T., & Vanostenberg, P. (2000). Joint commission international accreditation: Relationship to four models of evaluation. *International Journal for Quality in Health Care*, 12(3), 243-246.
- Edelheit, J. (2008). Defining medical tourism or not? *Medical Tourism Magazine*, 5, 9-10.
- Epundu, U., Adinma, E., Ogbonna, B., & Epundu, O. (2017). Medical tourism, public health, and economic development in Nigeria: issues and prospects. *Asian Journal of Medicine and Health*, 7(2), 1-10.
- Eskapas. (2023). Medical tourism in Turkey. https://eskapas.com/medical-tourism-in-turkey/#Price_Comparison (03.12.2023).
- Forgione, D.A., & Smith, P.C. (2007). Medical tourism and its impact on the U.S. health care system. *Journal of Health Care Finance*, 34, 27-35.
- Fortune Business Insights (2020). Market research report. <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/medical-tourism-market-100681> . (23.05.2024).
- Garcia-Altes, M. (2005). The development of health tourism services. *Annals of Tourism Research*, 32(1), 262-266.
- Garrido, C.L. (2023). The US blockade and its effects on Cuban medicine. <https://magazine.scienceforthepeople.org/online/the-us-blockade-and-its-effects-on-cuban-medicine/>

(11.03.2024).

- Ghods, A.J., & Nasrollahzadeh, D. (2005). Transplant tourism and the Iranian model of renal transplantation program: Ethical considerations. *Experimental and Clinical Transplantation*, 3(2), 351-354.
- Global Buyers Survey (2016-2017). <https://documents.pub/download/2016-2017-globalbuyers-survey-3-4-of-the>, (02.04.2024).
- Global Buyers Survey (2016-2017). <https://documents.pub/download/2016-2017-globalbuyers-survey-3-4-of-the>, (23.02.2024).
- Glover, M., Khalilzadeh, O., Choy, G., Prabhakar, A.M., Pandharipande, P.V., & Gazell, G.S. (2015). Hospital evaluations by social media: A comparative analysis of Facebook ratings among performance outliers. *J Gen Intern Med*, 30, 1440-1446.
- Gray, H.H., & Poland, S.C. (2008). Medical tourism: crossing borders to access health care. *Kennedy Institute of Ethics Journal*, 18(2), 193-201.
- Gupta, I., Goldar, B., & Mitra, A. (1998). The case of India. Proceedings of the UNCTAD-WHO. *Joint Publication International Trade in Health Services*, 231-236.
- Gümüş, F. & Büyük, Ö. (2008). Sağlık turizminde yeni açılımlar: Tıp turizmi. (433-437), *Balıkesir: III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*.
- Hafizan, A.H., Mardiana, O., Syafiq, S.S., Jacinta, M.R., Sahar, B., Juni, M H., & Rosliza, A.M. (2018). Analysis of medical tourism policy: a case study of Thailand, Turkey, and India. *International Journal of Public Health and Clinical Sciences*, 5(3), 17-31.
- Hanefeld, J., Lunt, N., Smith, R., & Horsfall, D. (2015). Why do medical tourists travel to where they do? The role of networks in determining medical travel. *Social Science & Medicine*, 124, 356-363.
- Herrick, D.M. (2007). Medical Tourism: Global Competition in Health Care. USA: NCPA Policy Report No:304,
- Heung, V.C.S., Küçükusta, D., & Song, H. (2011). Medical tourism development in Hong kong: An assessment of the barriers. *Tourism Management*, 32, 995-1005.
- Horowitz M.D., Rosensweig J.A., & Jones, C.A. (2007). Medical tourism: globalization of the healthcare marketplace. *MedGenMed.*, 9(4), 33.
- Hudson, S., & Li, X. (2012). Domestic medical tourism: A neglected dimension of medical tourism research. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21(3), 227-246.
- Huff-Rousselle, M., Shepherd, C., Cushman, R., Imrie, J., & Lalta, S. (1995). Prospects for Health Tourism Exports for the English-Speaking Caribbean. Washington, DC: World Bank
- IHRC. (2020-2021). Medical tourism Index-global destination. https://assets.website-files.com/5d8aac42c851d2d6528d50d4/5f0df13e57906e9f895e3767_2020-2021_Medical_Tourism_Index_Overall_Ranking.pdf. (03.06.2022).
- İçöz, O. (2009). Sağlık turizmi kapsamında medikal (tıbbi) turizm ve Türkiye'nin olanakları. *Journal of Yasar*

University, 4(14), 2257-2279.

- JCI. (2023). Joint Commission International Accredited Organizations. <https://www.jointcommissioninternational.org/who-we-are/accredited-organizations/#sort=%40aoname%20ascending> (06.03.2024).
- Johnston, R., Crooks, V., Snyder, J., & Kingsbury, P. (2010). What is known about the effects of medical tourism in destination and departure countries? A scoping review. *International Journal for Equity in Health*, 9(24), 1-13.
- Jónás-Berki, M., Csapó, J., Pálfi, A., Antal Aubert, A. (2015). Market and spatial perspective of health tourism destinations: the Hungarian experience. *Int J Tour Res.* 17, 602-612.
- Kamilova, D.N., Raxmatullaeva, D.M., Tangirov, A.L., Urinbayeva, N.A., & Turakhonova, F.M. (2022). A new stage in health care reform that is, about medical tourism and its development. *British Medical Journal*, 2(4), 262-274.
- Khan S., & Alam, A. (2014). Kingdom of Saudi Arabia: A potential destination for medical tourism. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 9(4), 257-262.
- Kim, S., Arcodia, C., & Kim, I. (2019). Critical success factors of medical tourism: the case of south Korea. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(24), 4964.
- Klaus, M. (2006). Outsourcing vital operations: what if U.S. health care costs drive patients overseas for surgery? *Quinnipiac Health Law Journal*, 9(219), 235-237.
- Lunt, N., & Carrera, P. (2010). Medical tourism: assessing the evidence on treatment abroad. *Maturitas*, 66(1), 27-32.
- Lunt, N., Smith, R., Exworthy, M., Green, S.T., Horsfall, D., & Mannion, R. (2011). Medical tourism: Treatments, markets, and health system implications: A scoping review. Paris: OECD Directorate for Employment Labour and Social Affairs, <https://www.oecd.org/els/health-systems/48723982.pdf> (03.06.2023).
- Lunt, N.T., Mannion, R., & Exworthy, M. (2013). A framework for exploring the policy implications of UK medical tourism and international patient flows. *Social Policy & Administration*, 47(1), 1-25.
- Manaf, N.H.A., Hussin, H., Kassim, P.N.J., Alavi, R., & Dahari, Z. (2015). Medical tourism service quality: finally, some empirical findings. *Total Quality Management & Business Excellence*, 26 (9/10), 1017-1028.
- Mawlood, F. (2020). Top 10 countries for medical tourism -best destinations for treatment. Bookimed, <https://en.bookimed.com/article/top-10-medical-tourism-destinations-best-countries-for-treatment/>. (04.08.2023).
- Medglobal Solution. (2020). Cost comparison of selected surgeries, <https://medglobalsolution.com/cost-comparison/> (04.01.2024).
- Medihair. (2023). Compare over 570 hair transplant clinics. <https://medihair.com/en/> (18.01.2024).
- Mishra, V., & Sharma, M. (2021). Framework for promotion of medical tourism: a case of India. *International Journal of Global Business and Competitiveness*, 16(1), 103-111.

- Mitsenko, M., & Riznyk, R. (2021). Management of labor motivation on enterprises of sanatorium-resort complex. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*, (2), 30-39.
- Moliner, M.A. (2009). Loyalty, perceived value, and relationship quality in healthcare services. *Journal of Service Management*, 20(1), 76-97.
- МТНС. (2022) Facilitating and Promoting Malaysia in Healthcare, <https://www.mhtc.org.my/>, (28.02.2024).
- Na, S.A., Onn, C. Y., & Meng, C. L. (2016). Travel intentions among foreign tourists for medical treatment in Malaysia: An empirical study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 224, 546-553.
- Neelankantan, S. (2003). India's global ambitions, *Far Eastern Economic Review*, <https://archive.globalpolicy.org/globaliz/special/2003/1106medicaltourismindia.htm>, (09.02.2024).
- Noree, T. (2015). The impact of medical tourism on the domestic economy and private health system: A case study of Thailand. (Unpublished doctoral dissertation). University of London School of Hygiene & Tropical Medicine, London.
- OECD. (2021). Health at a Glance 2021-OECD Indicators, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/ae3016b9-en.pdf?expires=1685776923&id=id&accname=guest&checksum=F2F3A847CACF9224F6F0C06EAD752D19> (12.01.2024).
- Pan, T.J., & Chen, W.C. (2014). Chinese medical tourists-Their perceptions of Taiwan. *Tourism Management*, 44, 108-112.
- Peters, C.R., & Sauer, K.M. (2011). A survey of medical tourism service providers. *Journal of Marketing Development and Competitiveness*, 5(3), 117-126.
- Reed, C.M. (2008). Medical tourism. *Medical Clinics North America*, 92(6), 1433-1446.
- Rezaee, R., & Mohammadzadeh, M. (2016). Effective factors in expansion of medical tourism in Iran. *Medical Journal of the Islamic Republic of Iran*, 30, 1-6.
- Rızaoğlu, B. (2012). *Turizm Davranışı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Smith, K. (2008). Medical tourism: for richer or poorer. In: Ownership & Appropriation, a Joint Conference of the ASA, the ASAANZ and the AAS. 8th - AAS, 8th - 12th December 2008, New Zealand: University of Auckland.
- Smith, M., & Puczkó, L. (2009). *Health and Wellness Tourism*. Butterworth-Heinemann: Elsevier.
- Smith, P.C., & Forgione, D. (2007). Global outsourcing of healthcare: A medical tourism model. *Journal of Information Technology Case and Application Research*, 9(3), 19-30.
- Sun, X. (2018). Research on the model of cross-border medical tourism decision-making under the background of globalization. *Open Journal of Social Sciences*, 6, 230-246.
- Şahbaz, R., Akdu, U., & Akdu, S. (2012). Türkiye’de medikal turizm uygulamaları; İstanbul ve Ankara örneği. *Balikesir Üniversitesi SBE Dergisi*, 15(27), 267-296.
- TUIK, (2023). <https://ty.tuik.gov.tr/Request/DynamicRequest?Id=C4mE1YEOIGZ7rI0qSB0IUZjyYzExZxvbFLS29SwGzcLayZchoYmfTMGhyLtPwMYT>, (11.01.2024).

- Turner, L. (2007). First world health care at third world prices: Globalisation, bioethics and medical tourism, *BioSocieties*, 2(3), 303-325.
- Turner, L. (2008). Cross-border dental care: 'dental tourism' and patient mobility. *British Dental Journal*, 204, 553-554.
- UNWTO. (2011). Tourism Towards 2030 Global Overview, <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284414024> (23.02.2024).
- Vindrola-Padros, C. (2015). A cautionary tale: The 'new' medical tourism industry in Argentina. *Somatechnics*, 5(1), 69-87.
- Whittaker, A. (2008). Pleasure and pain: Medical travel in Asia. *Global Public Health*, 3(3), 271-290.
- Wong, K.M., Velasamy, P., & Arshad, T.N.T. (2014). Medical tourism destination SWOT analysis: A case study of Malaysia, Thailand, Singapore and India. In: SHS Web of Conferences 12, EDP Sciences, 01037.
- Wongkit, M., & McKercher, B. (2013). Toward a typology of medical tourists: a case study of Thailand. *Tourism Management*, 38(1), 4-12.
- Yan, Y. (2020). Medical Tourism in China: Traditional Medicine Serving as an Emerging Tourism Resource. Luo, Y., Jiang, J., Bi, D. (eds.), In: *Tourism Product Development in China, Asian and European Countries*, (189-197), Singapore: Springer.
- Yeah, E., Othman, K., & Ahmad, H. (2013). Patient-centeredness communication strategy for the medical tourism industry, *Journal of Tourism Research & Hospitality*, 2(2), 1-7.
- Yıldız, M S., & Khan, M.M. (2016). Opportunities for reproductive tourism: cost and quality advantages of Turkey in the provision of in-vitro Fertilization (IVF) services. *BMC Health Services Research*, 16(a), 1-8.
- York, D. (2008). Medical tourism: The trend toward outsourcing medical procedures to foreign countries. *Journal of Continuing Education in the Health Professions*, 28(2), 99-102.
- Yu, J., Lee, T.J., & Noh, H. (2011). Characteristics of a medical tourism industry: The case of South Korea. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 28(8), 856-872.

Medical Tourism Data and Statistics: The Rise of Developing Countries and Turkey

Özge BÜYÜK

Izmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Tourism, Izmir/Turkey

Gülşah AKKUŞ

Izmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Tourism, Izmir/Turkey

Extended Summary

The advancement and globalization of healthcare have given rise to a new form of tourism known as medical tourism, which has witnessed significant momentum and growth in recent years. This phenomenon has presented not only a substantial source of revenue for developing countries but also an opportunity for transformation of global health and tourism systems (Heung et al., 2011). The World Tourism Organization anticipates that by 2030, 31% of international tourism movements will be related to health, religious, and family and friend visits, corresponding to 554 million tourists (UNWTO, 2011). The global medical tourism market, with an average annual travel volume of 14 million people, generated USD 24.14 billion in revenue in 2023. This revenue is projected to grow at an annual rate of 21.4%, reaching USD 53.51 billion by 2028 and USD 137.71 billion by 2032 (Fortune Business Insights, 2024). Medical tourism encompasses activities undertaken by individuals to undergo specific operations, receive treatment, or complete the rehabilitation process required before and after their treatments. Medical tourists, who travel to a foreign country to consume medical services, embark on journeys that involve relatively faster and higher-quality operations with the aim of benefiting from lower-cost medical alternatives (Connell, 2006; Smith & Puczkó, 2009). Medical tourism has also become a subject of study in the academic realm. Research conducted to date in this context has focused on intermediaries and facilitators, destination image and factors influencing destination selection, digital communication web-based developments, workforce, satisfaction and service quality, competition, visit intention, medical technology applications, tourist experiences, motivation, and loyalty (Peters & Sauer, 2011; Hanefeld et al., 2015; Glover et al., 2015; Mitsenko & Riznyk, 2022; Manaf et al., 2015; Mawlood, 2020; Na et al., 2016; Chaulagain et al., 2021; Ben et al., 2011; Alnakhi et al., 2019; Moliner, 2009). Turkey is recognized among the key players in the global medical tourism market. This study is anticipated to make an original contribution to the literature by comparatively presenting secondary data on medical tourism developments in Turkey and the world, and to shed light on future research in this field.

The roots of medical tourism can be traced back to ancient civilizations such as Greece, Rome, and Sumer. During these eras, individuals embarked on journeys to seek therapeutic benefits from thermal springs and engage in specific religious practices perceived to have healing properties. Over time, these practices evolved to encompass alternative methods. In the 17th and 18th centuries, travelers from the upper echelons of society undertook voyages to find remedies for their ailments. The distinction between medical tourism and other forms of travel emerged in the 1990s with the widespread adoption of treatment-oriented journeys (Kamilova et al., 2022; Badulescu & Badulescu, 2014; Connel, 2013b). Factors contributing to the development of medical tourism include the improvement of care standards, cost advantages, cultural and religious reasons, the possibility of combining medical care with vacation opportunities, the medical possibilities offered by rapidly developing technology, the increase in quality, and the unavailability of requested medical procedures in the source country (Bookman & Bookman, 2007; Forgione &

Smith, 2007; Turner, 2007).

The medical tourism sector has been attributed to various factors in different studies in the literature. The internet has facilitated marketing activities by playing a cross-border role in the advertising and promotion of the medical tourism market. Medical tourism has been embraced by low- and middle-income governments and private sector actors as a high-potential engine of economic growth (Mishra & Sharma, 2021).

Medical tourists travel to access cross-border treatments, medical care, and surgical procedures. However, they also need to benefit from tourist goods and services. Medical tourists' lengths of stay can be longer than those of other tourists, and they usually travel with another person who can act as a companion. There are different types of medical tourists, each with different motivations. Medical tourist typologies include trendy, prudent, dedicated, hesitant, vacationing, holidaying, pure medical, and opportunistic medical tourists. Trendy medical tourists travel primarily for aesthetic and cosmetic treatments, while prudent medical tourists seek higher quality and more reliable healthcare. Dedicated medical tourists, on the other hand, make healthcare the sole purpose of their travel. Trendy and prudent medical tourists are the most valuable segments for medical tourism destinations. Vacationing and holidaying medical tourists want to make more use of the vacation opportunities offered by medical tourism destinations. Opportunistic medical tourists are more sensitive to price and access. The primary travel motivations of all medical tourists are to receive quality, reliable, and easily accessible healthcare and to take a vacation (Angela et al., 2020; Cohen, 2008; Wongkit & McKercher, 2013).

Factors influencing the medical tourism participation motivations of these tourists include accreditation, waiting times, geographical proximity, legal regulations, quality, cultural experience, cultural affinity, cost, insurance coverage, medical technology and expertise, and tourist facilities (Connell, 2013a; Garcia-Altes, 2005; Vindrola-Padros, 2015). Cost is one of the most important motivations for medical tourists. Participating in tourist activities and having diverse cultural experiences during their travels are also important motivational factors for some medical tourists. Understanding the travel preferences and motivations of medical tourists is important for the marketing and promotion strategies of destinations.

The medical tourism sector is growing rapidly worldwide. Countries in this sector are trying to attract medical tourists by increasing the quality of healthcare services, developing tourist facilities, and offering cost advantages. Medical tourism makes significant contributions to both the health and tourism sectors. Turkey is among the countries preferred for medical tourism worldwide. According to the Medical Tourism Index-MTI prepared by the International Healthcare Research Center, Turkey is the 8th medical tourism destination among 46 European countries with a score of 63.91% (IHRC, 2020-2021). Turkey stands out in treatments such as in vitro fertilization, cancer treatment, neurosurgery, ophthalmology, dental, cardiac and orthopedic disorders, aesthetic surgery, organ and hair transplantation.

Turkey stands out among the countries with cost and geographical advantages. It has been observed that Turkish dual-citizen visitors and citizens of Iraq, Azerbaijan, the United Kingdom, and Germany were the most frequent visitors participating in medical tourism activities during the five-year period between 2018 and 2022. The number of visitors, which was 594,851 in 2018, doubled to 1,258,382 in 2022. Although there was a decrease in the number of visitors in 2020 due to the COVID-19 pandemic, there was a significant increase in the number of visitors from countries such as Bulgaria, Italy, the United Kingdom, Germany, and Iraq (TUİK, 2023).

The cost factor, considered one of Turkey's competitive advantages, is quite significant. When comparing prices in 17 different countries, including the USA, Costa Rica, Colombia, India, Jordan, South Korea, Mexico, Israel, Thailand, Vietnam, Malaysia, Poland, Singapore, Hungary, Cuba, Turkey, and the UK, for 25 different medical procedures; it is observed that the most expensive countries for some procedures such as hip replacement, heart bypass, and heart valve replacement are the USA, Japan, South Korea, and Switzerland. On the other hand, the cheapest countries for some procedures such as dental implants, knee bands, and knee replacements are India, Thailand, and Mexico. Turkey is a country that offers lower prices than the average prices for all listed procedures. Turkey is a very attractive destination for medical tourists, especially for procedures such as breast implants, breast reduction, and gastric bypass.

Relevant prices vary significantly between countries. For example, the price of heart bypass surgery is 123,000 USD in the USA, while it is 13,900 USD in Turkey. This represents a price difference of approximately 9 times (Lunt et al., 2011; Medglobal Solution, 2020; Chaulagain et al., 2021; Eskapas, 2023; Medihair, 2023). In addition to cost, Turkey's most important strategic advantages are quality and cultural characteristics.

In conclusion, medical tourism is seen as an engine of economic growth for developing countries. To benefit from this sector, countries need to develop their healthcare infrastructure, intensify their tourism marketing activities, and make the necessary adjustments in their legal regulations. The widespread adoption of the internet, cost advantages, cultural and religious reasons, and the combination of medical care with vacation opportunities have been effective factors in the development of medical tourism. Turkey stands out among medical tourism destinations with its affordable healthcare services, short waiting times, modern hospitals, and qualified healthcare personnel. The development of medical tourism will also contribute significantly to the progress of Turkey's healthcare sector in addition to its tourism sector. To meet the demands of medical tourists, the quality and diversity of healthcare services need to be increased, new medical technologies need to be developed, and training for healthcare personnel needs to be increased. The motivations of medical tourists are quite diverse and these motivations directly affect the marketing and promotion activities of medical tourism destinations. While cost is one of the most important motivations for medical tourists, shorter waiting times, higher quality healthcare, tourist facilities, and cultural experiences also play an important role. It is recommended that various studies be conducted to identify and develop Turkey's strategic advantages in medical tourism.

Ek 1. Etik Kurul İzni

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Medikal Turistlerin Türkiye'yi Ziyaret Etme Niyetleri Üzerinde Destinasyon İmajı ve Sosyal Medya Etkileşiminin Rolü
SORUMLU ARAŞTIRMACININ ADI SOYADI	Özge BÜYÜK
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ KARAR	Bu araştırmanın amacı; Ülkeye medikal nedenlerle gelen turistlerin niyetlerini, bu niyetlerin altında yatan maliyet ve kaliteye dair algıyı, medikal turizm destinasyon imajını ve sosyal medyada konu ile ilgili olarak ortaya çıkan etkileşimleri inceleyen bütünsel bir çalışma ortaya çıkarmaktır.
ETİK KURUL KARARI	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın /çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın / çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen kişilerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.
KARAR NO	2023/13-04
KARAR TARİHİ	06.07.2023

SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ADI SOYADI	ÜYE BİLGİLERİ	İMZA
Prof. Dr. Özge KARAEĞE	Etik Kurul Üye	
Prof. Dr. Çiğdem ÜNAL	Etik Kurul Üye	KATILMADI
Prof. Dr. Esra AKIN	Etik Kurul Üye	YILLIK İZİN
Prof. Dr. Levent ÇETİN	Etik Kurul Üye	KATILMADI
Doç. Dr. M. Ağâh TEKİNDAL	Etik Kurul Üye	
Doç. Dr. Nurcihan KİRİŞ	Etik Kurul Üye	
Doç. Dr. Hakkı KARASHAHİN	Etik Kurul Üye	
Doç. Dr. Ayтуğ ARSLAN	Etik Kurul Üye	KATILMADI
Doç. Dr. İsmail ERKAN	Etik Kurul Üye	
Doç. Dr. Sehran DİLMAÇ	Etik Kurul Üye	YILLIK İZİN
Doç. Dr. Ahmet EGE	Etik Kurul Üye	

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: A4CEFAC Belge Takip Adresi: <https://ubs.ikc.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>